

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Capmany, número 18
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell 2 rals al mes.
Fora 8 " trimestre.
Un número sol. 1 "
Anuncis á preus convencionals.

FORMA DEFINITIVA DEL ARTICLE 15

Consolemnos.

Si la gota d'aigua no ha pogut foradar la roca, quan menos ha fet en ella visible impressió.

Es cert que no'nshem pogut lliurar en absolut del article 15, pero gran cosa es l'haver alcanstat sa atenuació á copia de manifestacions y de protestas.

L'article 15, tal com está avuy, porta encara 'l *virus* de la imposició en son èsprit, donchs no respecta 'l dret de Catalunya á regular-se las suas lleys civils en armonía ab sas necessitats, pero dista tant de sa primera odiosa forma que quasi hem estat á punt de acceptarlo per bo.

¡No está mal aquesta táctica de la gent aixerida que aménassa á sos vehins ab plets tan terribles, com fora de lloch atribulantlos fins á tal punt, que logra *ferlos contents y deixarlos enganyats* quan pera terminar las qüestions, 'ls hi proposa una *tranzacció en que tots dos puguin guanyarhi alguna cosa!*

Los trámits que ha seguit l'article 15 nos han fet aquest efecte.

Mes siguém práctichs y deixantnos de consideracions, veyam com queda la forma definitiva:

Article 15. Los drets y deber de familia, los relatius al estat, condició y capacitat legal de las personas, y 'ls de sucesió testada é intestada declarats en aquest Códich, son aplicables:

Primer. A las personas nascudas en provincias ó territoris de dret comú de pares subjectes al dret foral, si aquestos durant la menor edat dels fills, ó 'ls mateixos fills dintre del any següent á sa major edat ó emancipació, declararessin que es sa voluntat sometrers al Códich civil.

Segon. Als fills de pare, y, no existint aquest ó essent desconegut, de mare, perteneixent á provincias ó territoris de dret comú, encara que haguessen nascut en provincias ó territoris ahont subsisteixi 'l dret foral.

Tercer. Als que, procedint de provincias ó territoris forals, haguessin guanyat vehinatje en altres subjectes al dret comú.

Pera 'ls efectes d'aquest article se guanyará vehinatje: per la residència de deu anys en provincias ó territoris de dret comú, á no ser que, avans de terminar aquest plasso, l'interesat manifesti sa voluntat en contrari; ó per la residència de dos anys, sempre que l'interessat manifesti ser aquesta sa voluntat. Una y altra manifestació deurán ferse davant lo jutje municipal, pera la corresponent inscripció en lo Registre civil.

En tot cas la dona seguirá la condició del marit, y 'ls fills no emancipats la de son pare y, á falta d'aquest la de sa mare.

Las disposiciones d'aquest article son de recíproca aplicació á las provincias y territoris espanyols de diferente legislació civil.,

Segons aquesta darrera edició, notém que 'l primer punt queda bastant rahonat. Protestarem en l'article 15 primitiu de la despótica disposició de que 'l sol fet de naixer en territori de dret comú, fos castellá sense mes ni mes: y després criticarem en la reforma que 's presentá, potsé com burla, 'l que corretjintse aquell absurdo, se posés una disposició segons la que l'individuo nascut á Castella de pares catalans, hagués de manifestar contra lo que diu la rahó, sa voluntat de subjectarse al dret de Catalunya. Y hem conseguit que 'ls que en tal situació 's troban, se regeixen pel dret catalá, *á no ser que* manifestin que 's volen subjectar al Códich. ¡Deu n'hi dó!

En lo segon punt del article, no hem sigut tan afortunats, puig l'absurdo de que 'l fill de mare castellana hagi de ser catalá, corretgit en la primera reforma no mes á mitjas, no s'ha acabat de corretgir, y aixís se conserva alló, de que *no existiendo padre, ó siendo desconocido*, lo fill será lo que sia la seva mare; lo qual, suposa, que si 'l pare catalá ha mort y deixa viuda castellana, lo fill será castellá, quan lo natural fora que continués sent lo que 'l seu pare. Aixó es lo que no podém acceptar, porque es absurdo, anti-científich y poch patriótich. Aixó es lo que priva de son dret á alguns fills de la mare Catalunya; no obstant esperém que las conseqüencias d'aquesta disposició 's pro-

curá limitarlas en lo possible, y la prudencia y previsió dels pares evitarán disgustos als fills.

Per fi, en lo relatiu al darrer punt, protestárem, tant en l'article primitiu com en lo reformat, de que'l sol vehinat administratiu, pogués obligar á una persona á cambiar la seva legislació civil: y ara's concedeix un medi pera que'l que no vulgui canviarla, la pugui conservar. ¡Menos mal!

Y no es per aquest cantó sol del article 15 que hem millorat, si no en lo mateix article 14 hi trobém una bona satisfacció. Diu aixís:

"Article 14. Conforme á lo disposat en l'article 12, lo establert en los articles 9, 10 y 11, respecte á las personas, los actes y 'ls bens dels espanyols en l'extranger, y dels extrangers en Espanya, es aplicable á las personas, actes y bens dels espanyols en territoris ó provincias de diferent legislació civil."

Com se veu, en aquest párrafo fins nos arriban á donar las preeminencias dels extrangers. No voliam pas altra cosa, pera gosar de la deguda tranquil·litat.

Resumint: Que val mes aixó que res.

En conjunt hi haurém perdut alguna cosa ab la sanció del Códich Civil. ¡Com no si en cada bugada Catalunya hi pert un llensol!

Aconsolemnos de que aquesta vegada en premi á la nostra activitat y á la nostra energia, potser la pérdua d' un *llensol* s' haurá reduhit á la d' un *mocador*.

Pero recordemnos de que cap y á la fi es la pérdua d' un fragment mes ó menos xich del nostre patrimoni. Y mentres aquest se vagi esgrunant, no arribarém may á enlloch.

Es precís que 'ns posém la má sobre 'l cor y 'ns animém á acabar tanta comedia. No volém perdre ni un clau mes de la herencia nostra; lo que en ella hi trobém corcat ó inútil ja ho llensarém nosaltres mateixos, sustituhintha per alló que siga millor y mes nou; pero en tot cas volém ferho, nosaltres mateixos sense que gent extranya 'ns ho imposi á son capritxo.

Ni baix altra punt de vista podém consentir de grat la expoliació, ja sía violenta, ja sía paulatina, de que cada dia som objecte...

Perque ¡quin fora, estimats compatricis, l'industrial que s'aconso-
laria de trevallar perdent cada any nous capitals? ¡Quin fora'l que
s'aconso-
laria de totas las *suspensions de pagos* que pogués sufrir, men-

tres abans l'espantessin ab mals pitjors anunciantlas com á *quiebras fraudulentas*?

REUNIÓ PÚBLICA Á MOLINS DE REY

Després de las primeras modificacions del article 15, qual comentari nos valgué la denuncia del periódich, sols hi hagué temps y ocasió pera celebrarse un sol *meeting*, lo de Molins de Rey.

¿Quín era son objecte si l'article 15 estava ja modificat?

En consonancia ab tal objecte fou l'esperit de la Reunió.

Aquesta tingué lloch á la plassa de la vila á las cinch de la tarde. Desde'l balcó de la casa consistorial dirigían los oradors sa paraula á la numerosa concurrencia espargida en la plassa. Havian assistit al acte comissions de varios pobles del plá, entre ells de Cornellá, Hospitalet, Sant Feliu, Pallejá y altres. Y donavan ressonancia á la solemnitat escullidas representacions de las societats y prempsa catalana, podentshi contar la *Lliga de Catalunya*, lo *Centre Catalanista Provençal*, lo *Centre Catalá* de Sabadell y 'l de Masnou, la *Lliga Catalanista* de Vich, *La Renaixensa*, *La Veu del Montserrat*, *L'Arch de Sant Martí* y LO CATALANISTA.

Deixaren sentir sa autorisada veu als presents lo conseqüent propagandista y conegut escriptor, don Sebastiá Farnés y 'l eloqüent orador, don N. Verdaguer y Callís, abdós de la *Lliga de Catalunya*, y además un representant del *Centre Catalá* d'aquesta ciutat; no poguentse concedir altres torns á fills de la vila y delegats de diferentas corporacions per haverho impedit la premura del temps de que podíam disposar los forasters.

L'esperit de la Reunió, qual context no especifiquém per considerarho innecessari, quedá sintetisat en lo següent telégrama aprovat unánimement y per aclamació:

"Catalans de Molins de Rey reunits plassa de la Vila, 's dirigeixen á V. M. exposant insuficiencia de la reforma del article 15 del Códich Civil, y suplican intercedeixi no 's sacrificuin d' un sol cop, ni de mica en mica, las lleys catalanas.—Ginebreda."

Aquest telégrama ha sigut posteriorment contestat ja fent á saber que la Reyna l'havía tramés al President de Consell de Ministres ab especial recomanació.

Regná entre 'ls concurrents á la Reunió un entussiasme notabilíssim després de la natural reserva ab que s'escoltaren las primeras frasses dels oradors, tement que no perteneixessin á un de tants partits com han explotat la bona fé del poble catalá. Se tancá 'l *meeting* al crit de ;*Visca Catalunya!*

A quarts de set eixíam de Molins de Rey gratament impresionats.

Mentres estiguerem en aquella simpática vila nos vegerem molt atesos y obsequiats per alguns de sos fills mes distingits entre 'ls que devém esmentar al ilustrat Alcalde, senyor Tort, y al rich propietari, don Ricart Ginebreda, actiu é intel·ligent corresponsal de nostre estimat colega *La Renaixensa*.

A tots los hi envihém la sincera expressió del nostre agraïment.

SECCIÓ POLÍTICA

Lo *Diario de Barcelona* llensava 'l dimecres passat totas las campanas al vent pera solemnisar las darreras modificacions del article 15.

No n'hi ha per tant, senyor Manyé.

Prou sab vosté de sobras que 'l triomf dista bastant de ser complert en bé del *Dret Catalá*.

Pero de segur que á vosté no li vé d'un pel.

Lo cas es que s'ha presentat una ocasió magnífica pera fer certa propaganda que al senyor Manyé y Flaquer lo preocupa un bon xich mes que 'ls interessos del Principat.

¿No adverteix lo colega, ab tota sa gran experiencia, que hi han homenatges y elogis que per lo exagerats y artificiosos semblan d'encárrech?

Sobre tot per lo *incondicionals*.

Pero lo que fá mes sorprenent l'entussiasme del *Diario* en la present ocasió, es la apatia ó mitja indiferencia que havia tingut desde algun temps á aquesta part en la defensa de las lleys catalanas.

Cert que al principi publicá un ó dos articlets bastant decidits de son redactor, don Lluçia Ribera, pero mes tart se refredá fins á tal punt que no escrigué ni un sueltó mes de redacció atacant lo fatal article 15.

Y aixis hem pogut veurer que 'l senyor Manyé y Flaquer s'ha ocupat en sas *dominicals* y en sos *sueños* de mil assumptos sense la mes mínima importancia, mentres que deixava completament abandonada la defensa del Dret patri, que tant podia esperarne de sa autorisada ploma.

Y aixis també hem pogut notar que un dels diaris de la vehina capital que ab mes sobrietat y mes secament ha parlat dels *meetings* contra 'l Códich, ha estat lo referit colega, pera 'l qual passaren del tot desaparecebuts los tristíssims días en que s'aprobá y comensá á regir lo Códich, tan dolorosament comentats en tota Catalunya.

En veritat poch lliga l'*alegria* d'avuy ab la *passivitat* d'ahir.

Després de semblar que'l *Diario* s'havia *consolat* ja del *trahidor* atentat comés contra las lleys de la Terra apareixent sense ánimo pera defensarlas del Poder central, ara ha fet extrany á tothom la gran campanada d'acataments y reverencies que l'lena al espay pera celebrar ruidosamente una victoria (?) en que hi te la menor part possible.

Indubtablement pera'l colega los interessos de Catalunya están molt per sota d'altres interessos en apariencia mes enlayrats.

No foren pas may d'aquesta fusta nostres ilustres ascendents.

La Publicidad sempre de tan mala fé.

Dias endarrera, ab tota la rancunia de que es capás un periódich politiquero tirat á la madrilenya, probá de estafar als catalans del Llobregat, dihéntlos hi calumniosament que'l *meeting* de Molins de Rey estava organísat per carlins.

Per fortuna las *manyas* del colega son conegudas, y sa despreciable calumnia resulta infructuosa, dochs los catalans del Llobregat no faltaren á la crida dels catalanistas.

Y *La Publicidad* se quedá ab un pam de nás.

Ara ha fet un altra *planxa*.

Ocupantse'l dijous de las darreras modificacions del article 15, copiá'l retall del *Diario de Barcelona* que las acull ab alegría.

Y á continuació afegeix que'ls catalanistas, á qui califica de *esos desgraciados*, encara trobarán las novás modificacions *pitjors* que'l primitiu article 15, ab lo qual donarán mostra de sa intransigencia sistemática.

Pero precisament en la edició de *La Renaixensa* del mateix dematís publicava un sueltó *celebrant la reforma*, encara que no fos complerta, y fent veurer las *ventatjas* que reporta sobre l'article primitiu.

Tableau.

¡Ah! pera acabar anotarém que *La Publicidad* deya a propósit de lo referit que'ls catalanistas som *tan estrets de miras com de cervell*.

Aquí podríam comparar unas quantas eminencias de la agrupació catalanista ab alguns redactors de *La Publicidad*, tan *célebres* com, per exemple, l'ex-director d'*El Busilis*, don Daniel Ortiz.

Pero no val la pena, ja que ells tenen per caps de pá á tots los que no s'engrescan devant la *inútil xarrameca y solemne faroleria* de don Emili.

Quan nosaltres, en cambi, aquilatém als homes per los verdaders serveys que li prestan al país.

Y en aquest terrenó no cal dir quin lloch fora prou antipátich pera sentarhi á n'ell als redactors del únich diari catalá que ha deixat en absolut de defensar las lleys del país, als redactors del únich periódich d'aquesta terra que ha gosat inserir en sas planas atachs als defensors del nostre *Dret* en sentit despreciatiu pera la legislació del Principat.

Los bons catalans no han de fer mes que llegir algunas cartas de Madrid enviadas per en *Felipe* á *La Publicidad* al principi de la discussió del Códich Civil; y sabrán ab qui se las heuen.

Ja diuhen bé que hi ha gent que porta *mala estrugansa*.

Vetaquí com en pocas ratllas dona una eloqüentíssima lliçó d'Historia als uni-

formistas madrilenys, lo distingit escriptor catalanista, don Pau Sans y Guitart, qui en un de sos ben pensats articles deya fa poch dias lo següent:

"La regió central, ab la arrogancia que li es propia, invoca sovint la patria espanyola anomenantla la patria de Pelayo, com si aquell héroe per si sol hagués reconquistat tota la península al poderós alarb. La patria de Pelayo se reduheix al principat d'Asturias, als Regnes de Galicia y Lleó y part del de Castella, perque quan la mar serralhina va negar tota la península y las sevas onas no s'estrellaren sino en la rompent del Pirineu y en las montanyas cantábricas, cada regió del nord d'Espanya treballa pel seu compte y si detrás d'un Covadonga se fundaren monarquias en Oviedo y Lleó, los héroes de Basconia y de Aragón fundaren també fermes y poderosas dinastias que engrandiren aquelles regions y las netejaren, y Catalunya á preu de sanch pogué construhir Ripoll y ab tan ferm baluart va guanyar, pam á pam, ab la punta de la espasa la marca catalana ahont fundá las gloriosas dinastias dels comtes soberans, d'esperit altament lliberal y democrátich. Catalunya, després, confederada ab l'Aragó, no solzament netejá de moros la seva terra sino que també 'ls va treure de Mallorca y de Valencia que á dita confederació s'uniren y després ajudá poderosament á Castella en varias ocasions pera tráureli de sobre la pesantá grapa del alarb que la tenia junyida y abatuda. Catalunya en fi, poderosa per mar y per terra, guiada per reys sabis y justos y per varons plens de seny y de verdader amor á la terra catalana, engradí 'l seu territori conquistant Sicilia y Nápoli y Sardenya y mantingué 'ls seus dominis en lo mitjorn de Fransa; sent digne de notarse de passada que lo que sapigué conservar aquella confederació catalana-aragonesa tan petita, com á territori, al costat d'Espanya, no ha sapigut aquesta guardar ab la seva ponderada unitat y ab tota la arrogancia y la hidalguia castellana..."

Y ara que treguin conseqüencias los que pensan una mica.

Un diputat ha dit en las Corts que s'está verificant *un cambi en la opinió*, tenint per causa *la falta de conciencia moral, el rebajamiento en que TODOS ESTAMOS envueltos* (paraules textuais).

Y afegí á continuació:

La moral política suele estar á veces EN CONTRADICCIÓN con lo que solemos entender todos por moral.

De manera que, segons digué l'altre dia un altre diputat, las lleys de urbanitat y cortesia son *diferents* en la vida usual y en las Corts; y ara resulta ademés que la moral corrent en Societat está *en contradicció* ab la moral de las Corts.

Donchs aixís ¿qué son los que 's reuneixen en los Cossos Colegisladors?

¡Vaja! á n'aquesta gent los hi haurém de recomanar que *no s'alabin*.

Parla en Castelar en lo Congrés.

Y oficiant de *sátiro*, diu:

"No temin los monárquichs que 'l sufragi destruheixi la monarquia. La massa del país es monárquica y vol rey; aixís diuhen del millor orador que es *lo rey dels oradors* y de la rosa que es *la reyna de las flors*. En cambi, quan un matrimoni 's porta mal, se diu que viu *en república conjugal*."

Com se veu, aixó en boca d'un republicà de veras es una terrible ironia contra 'l sistema monárquich.

Pero, la veritat sigui dita, en boca d'en Castelar aquelles paraules nos fan l'efecte d'un *parassol arreglat pera servir també de parayguas*.

¡S'ha mostrat sempre tan conseqüent l'antich federal-revolucionari, don Emili!

Allá vá un parrafet plé d'indignació contra la política madrilenya.

Es rep eduhim per dos conceptes.

Perque 'ns agrada.

Y sob e tot, perque l' hem trobat en nostre apreciable colega la *Revista de Sabadell*, à qui sempre voldriam veurer defensar los interessos del pahis ab lo mateix calor.

Diu la *Revista*:

"Es necessari que Espanya despertí de son enmodorrit indiferentisme. No més xarrayres, no més polítichs d' ofici. Ja havém sofert prou las inconseqüencias d' aqueixos arregladors, que disposan de nosaltres com si fossem vinguts de l' Africa, com si fossem una récua. No debém, no. consentir per mes temps aqueixa supremacia ab la que 's distingeixen los caps de colla, com si tinguessen à sa disposició fins nostra llibertat de pensar. ¡Abaix lo despotisme cridarém! que ja la sanch encén lo nostre cervell, tanta es la violencia ab que á ell se acumula, enrogintse lo rostre de vergonya davant de tanta mentida, de tanta insolencia. Fora la careta; y caygui l' anatema del poble sobre aquells que volen apareixer *sacrificats*, essent los venjatiús, los ambiciosos, los absoluts. ¡No més perturbadors del ordre! Que ja es prou que Espanya calli un altre día lo abús que 's fa de sa paciencia y sa credulitat."

Lo colega té rahó que li sobra.

Als que alguna vegada 'ns han acusat de formar un partit polítich, ni mes ni menos que 'ls mateixos á quins combatim, los hi recomaném las següents oportunas ratllas de *La Renaixensa*:

"Nosaltres mateixos, los catalanistas que aburrim als partits polítichs, qué som sino un partit? No volém aquest nom, perque se 'ns podria confondre ab los partits que forman aquesta gent del centre, que en lo partit no hi buscan sino 'l modo de lucrar y de prosperar: y també, perque si formém partit, no es en lo sentit de partit, en lo sistema parlamentari; sino en la verdadera acepció d' aquella paraula: un conjunt de personas, que professém las mateixas ideas y que en comú travallém pera 'l mateix fi, que es la restauració de la nacionalitat catalana.

Pero, no 'l volém, no, 'l nom de partit: ab aquest nom foram lo que 'ls conservadors, seríam lo que 'ls republicans. Ab aquest nom seríam una d' aquestas plagas que fan tan aborrible 'l sistema parlamentari.

Aquest es lo punt de la cuestió. Al aborrir los partits, aborrim aquest aixám de polítichs que titulantse partits, no treballan sino pera treure 'l such á aquesta nació tan desgraciada: al dir que no volém partits polítichs y criticar al parlamentarisme per ferlos necessaris, enteném no volguer los partits tal com 's entenen dintre d' aquest sistema."

Completament conformes.

Pera acabar végis una bona noticia del extranger:

"*Chicago*.—Numerosos irlandesos residents en América han celebrat un *meeting* en aquesta ciutat, ocupantse dels medis de crear una república americana irlandesa. Acordaren fundar una societat ab lo títul de "Irish American-Republican Association."

Se diu que 'l govern americá está disposat á cedírloshi la Baixa California pera establir dita república."

Aixís se va imposant lo regionalisme per tot arreu, encarnant lo grandió principi de *la unitat en la varietat*.

Y vetaquí que 'l regionalisme te tal virtut que aixís afluixa 'ls llassos que ofegan, com estableix nous llassos de germanó entre pahissos que no's concixian.

Es lo just medi d' unió entre pobles dignes y lliures per naturalesa.

Per aixó desitjem aplicarlo á Espanya.

ATENEO ARENYENCH

QUINT CERTÁMEN LITERARI

Aquesta Societat, cumplint ab un dels fins mes importants de la seva institució, se dirigeix novament enguany als poetes y escriptors que vullgan concorre al present Certámen literari, y 'ls convida á que hi remetin los travalls de son ingeni, quins poden optar als premis que tot seguit s' ofereixen, avenintse ab los temas y demás condicions establertas per lo present Cartell:

I. *Una flor natural* será concedida al autor de la millor poesia lírica. Lo poeta favorescut ne farà present, com es costum, á la dama de sa elecció, que será proclamada Reyna de la festa y presidirá la solemne distribució dels restants premis, que entregará als autors que 'n resultin guanyadors.

II. *Una colecció d' obras literarias* que ofereix l' Ateneo, será entregada á qui resulti esser l' autor de la millor poesia que 's refereixi al passat, present ó pervenir de Catalunya.

III. *Un objecte d' art* que dona lo Magnífich Ajuntament d' Arenys de Mar s' adjudicarà á la millor memoria sobre 'l següent tema: «¿Quín es lo millor cultiu dels ceps y dels taronjers; medis de combatre las malalties que pateixen dits vegetals; y en lo cas que precisi la seva substitució, quínas plantacions convindrían més en aquest terme municipal, atesa la naturalesa y condicions de sos terrenos?»

IV. *Un objecte d' art* que ofereixen dos senyors de la Junta del Ateneo, á la monografia que millor classifiqui los peixos del mar Mediterrani, que poblan aquesta costa; fent constar los diferents noms vulgars ab que son coneguts ensemps que 'l científich.

V. La obra *Egipto*, de Jordi Ebars, traduïda del alemany al castellá per l' Excelentíssim senyor don Anton Bergnes de las Casas, revisada y corretgida per don Gayetà Vidal de Valenciano (edició monumental) donatiu de don August María de Borrás Jalpí, se concedirá al millor treball en prosa ó vers descriptiu d' un ó mes fets històrichs referents á la hermita de la Verge del Remey del terme d' Arenys de Munt.

VI. *Un exemplar de la Biblia* enquadernat luxosament que ofereixen varis socis del Ateneo, s' adjudicarà al autor de la millor oda moral ó religiosa.

Nota.—A més del premis ja indicats, podrán adjudicarse los accéssits y mencions honoríficas que 'l Jurat cregui convenients, si no s' hi oposa la voluntat expressa dels autors.

La lectura de las composicions premiadas y la distribució dels premis del certámen que s' anuncia, se celebrarà ab solemnitat lo 16 d' Agost vinent, ó sia lo segon dia de la festa major de la present vila.

Lo plasso d' admissió fineix lo 5 d' Agost.

Totas las composicions haurán d' esser inéditas y originals. Haurán d' estar

escritas en llengua catalana ó castellana indistintament, exceptuant las que obtin al premi I que 's volen ab precisió catalanas.

Se publicarán los títulos de las composicions premiadas ab prou anticipació pera que vingui en coneixement de llurs autors, y puguin estar presents á la repartició de premis.

Lo Jurat calificador será constituït per los senyors següents: don Terenci Thos y Codina, President; don Ramon Perés, don Joseph M.ª Veleta, don Eugeni Bordas y don Lluís Claramunt, Secretari.

Los travalls haurán de dirigirse al president del Ateneo, á Arenys de Mar. A cada un haurá d'acompanyar un plech clós que contingui lo nom del autor. En la coberta s'hi ha d'escriure lo mateix títol y lema que porti la composició.

L'Ateneo se reserva per un any la propietat de las que obtinguin premi ó accésit. Los plechs que continguin los noms dels autors de las restants serán cremats en l'acte de la repartició dels premis.

Arenys de Mar, als 10 de Juny de 1889.—Lo President del Ateneo, Joseph M.ª Veleta.—Lo Secretari del Ateneo, Joseph Graupera.

LO FONER

(1213—1218)

Una peïra... frapà lo dit Comte de Montfort en lo cap.

(Historia anònima de la guerra de's albigesos.

I.

Quant lo brau rey caygué del poltro
de mort nafrat
cullirlo van los nervuts braços
d'un vell soldat.

Ab dol y afany d'enmig la brega
se l'endugué.
Darrer badall del rey va veure;
sos ulls clogué.

Sobre d'un roch, la freda testa
del rey posá:
taca sagnant damunt la pedra
negra hi quedá.

Soldats fidels al rey en Pere
se'n van dur lluny:
ell s'ajupí, cullí la pedra
y alsá lo puny.

De venjá' al rey, ab tota l'ànima
feu sagrament.

Des d'aquell jorn ningú en sa terra
d'ell parlar sent.

Lo jurament que feu ple d'ira,
ne fou de mort.
"Sanch tastarás, va dí á la pedra,
„sanch d'en Montfort."

Des d'aquell jorn, de nit y día
tothom lo veu,
sempre portant, damunt, la pedra
per tot arreu.

Fona de lí de son cos penja
d'espés trenat;
pedra que n'ix, xiulant, may deixi
lo blanch errat.

Quan vagatius los altres jauhen
al ras ó al clos,
ab la fona, ell, s'enseja y prova
sense repós.

Y si li diu algú estranyantho

lo perquè ho fa?
 "Pél roch aquest, respon. quan tiri
 be aprofitar."

Y signa'l roch tacat de negre
 de sanch del mort,
 y baix, baixet, febrü marmura:
 "Per tú, Montfort."

II.

Ja fa molt temps torná á sa terra
 del rey l'estol:
 deixant als seus, ell á Provensa
 s'ha quedat sol.

Prou li ha dolgut no torná' á veure
 lo cel nadiu:
 mes ans que tot hi ha sa paraula,
 no se'n desdiu.

Foné' era avans del rey en Pere,
 de gran renom:
 foné' avuy del de Provensa,
 l'admir' tothom.

Sab qu' en Montfort setja Tolosa:
 ple de neguit,
 dret se n'hi va, lo cor li crida;
 més, l'esperit.

Percó á través de la Provensa
 y 'l Llenguadoch,
 de día y nit, tras, tras, camina
 sens pará en lloch.

Lo cel ans pur, ara n'es térbol,
 esblamit es:
 los camps, cremats; niuhen en pobles
 serps y esparvers.

Ne veu castells fets una runa
 vilas cremant,
 sempre atordint á sas orelles
 de guerra 'l brant,

Hostia y altars ne veu á micas,
 ell, á Beziers,
 caps de quinz' anys oberts per terra
 n'ha vist milers.

Rossos cabells, de caras d'àngel
 encís avans,
 ara, en lo fanch, enllotats forman
 munyochs sagnants.

Mes, á través de la tempesta
 de sanch y foch,
 de día y nit percó camina
 sens pará en lloch.

Al últim veu fumá' en la plana,
 per llarchs milers,
 los fogueralls de lallopada
 dels merceners.

Ovira al pla llurs banderolas
 de tots colors,
 lo brill dels elms; d'engins de guerra
 sent los ramors,

Tolosa en mitg (¡be sanch trespúa
 son muradal!)
 com lo colom entra las unglas
 del girifalt.

Sent negra nit hi entra ab cautela
 per lloch segú',
 Del pit damunt, dins la gonella
 la pedra hi du.

Troba carrers de fumants runas
 tots ells farcits;
 morts y nafrats per tot fent pilas,
 per tot greus crits.

Ne veu de gent de fam migrada
 replé'l mural.
 tres d' en Montfort podrits y á trossos
 penjant del pal.

Ne troba arquers séuhant las cordas
 ab tot dalé:
 donas y noys pilotant pedras
 vora un pedré,

Y 'l vent gelat de nit plujosa
 ferint son front,
 glassant son cor, li ha fet fins temer
 la fi del mon.

Boy arrambat á la muralla
 ne sent un vell,
 que parla aixís á un soldat jove
 foner com ell.

—Demá's veurá qui millor brega,
 qui morir sab,
 si pot mes creu del cor á dintre,
 que sobre'l drap.

III.

Després de nit faresta y negra
llú bell matí;
lo brau foner vetlla en la tanca
de Sant Serní.

Allá enfilat á la estacada,
vora un pedré,
ab ull tranquil l'enemich guayta
qu' amunt se 'n vé.

Veu al llegat ab festa roja,
rodó capell;
Veu á Montfort en cavall negre
ben aprop d'ell.

L'altra Montfort colca á la dreta
del fer capdill:
del çer polit, al foné 'l cega
lo potent brill.

Véulos als tres ja á tret de pedra,
vora un redós,
La fona exten, la pedra encaixa
mitg tremolós.

Mes un arquer que li endevina
lo pensament,
per ser primer, la fletxa posa,
la corda exten.

Xiula 'l plomall, l' arquer l' aguayta
de fit á fit,
Gui de Montfort cau ab la fletxa
clavat al pit.

Ell qu' ho veu diu:—Vaja arquer désat,
"no es per tu aixó.
"Nafra mortal sols la fa un destre
"fonér com jo.."

Y quan Simó descolca y corra
vers son germá;
crida al arquer:—Guayta çvols veure
"com aixó 's fa?"

De son capell la fona roda
ben frech á frech,
apres s'exten, llansant la pedra,
petant en sech.

La pedra bruns, vola, á la vibre
bada lo póls.
Montfort ne cáu; boca terrosa
morreja póls.

Mentres de dalt de la estacada
lo vell soldat
ab veu de tro, la vista encesa,
lo bras alsat.

"Quedas venjat,—diu—, gran monarca
"de nom etern.
"Mon jurament avuy envia
Simó al infern.

"Veshi Montfort, digas ab rabia
"qui t'ha nafrat,
"Cap de verí, mors de la pedra
"d'un trist soldat."

Joves y vells, los que l'enrotllan
febrius, inquietes,
li diuhen tots:—"Oh tu que 'ns salvas
respon çqui ets?"

"—L'ombra d'un rey en mí encarnada
"venjant un greu.
"So la venjansa de dalt eixida:
"so 'l llamp de Deu.

FRANCESCH PELAY BRIZ.
Mestre en Gay Saber.

NOVAS

Ja ha quedat tancat lo Sumari de la causa que s' instruïx al nostre company de Redacció, senyor Folguera, per la denuncia de son article publicat en lo número 101 de Lo CATALANISTA.

L' expedient ha passat á la Audiencia de Barcelona, ahont s' ha de veurer en judici oral y públich.

A todas las entidades, asociaciones y periódicos, que s' han preocupat de la nostra de-

nuncia, desitjantnos sortim en bé del entrebanch que representa, 'ls hi agraphim extremadament sos carinyosos cuydados, assegurantlosi que no per aixó hem de sentir desalé en nostra desinteressada campanya, ans al contrari 'ns hem de trobar més animats que may á multiplicar nostres esforços per l' éxit d' una propaganda en la qual tevím tan poderosos ausiliars y tan fiels companys.

En quan á las moltas personas, algunas á qui no teniam l' honor de coneixer, que se 'ns han ofert noblement á prestarnos sa cooperació moral y material, no podém dirlosi altra cosa sinó que 'l camp de treballs pera la reivindicació de Catalunya es tan grant que en éll podém cumplirhi tots los catalans nostre sagrat deber sense férnoshi la més petita nosa 'ls uns als altres.

Ocupém tots en aquest camp lo lloch d' honor que 'ns pertoca y... ¡AVANT!

Lo dilluns passat morí á Barcelona lo popular poeta y Mestre en Gay Saber, don Francesch Pelay Briz, que havia sigut un dels primers iniciadors del Renaixement Catalanista, en sos aspectes literari y social.

Lo senyor Briz, que era molt bondadós y de carácter noble, tenia fondas simpatias entre 'ls bons catalans, havent despertat sa mort dolorosa sensació en tota Catalunya.

A son enterro, que's celebrá 'l dimars al matí, hi concorregué un gran número de escriptors, además de numerosas comisiones de asociaciones y periódichs catalans, entre las quals son de esmentar la Real Academia de Bonas Llettras, lo Consistori dels *Jochs Florals*, la *Lliga de Catalunya*, 'l *Centre Catalá* d'aquesta ciutat y la nostra modesta publicació.

Inútil es fer constar lo sentiment ab que anunciém aquesta cruel desdita, que aixis fereix á las llettras catalanas com á la distingida familia del ilustre finat, á la qual planyém de tot cor.

Pera 'l diumenge vinent, nos proposém dedicarli una bona part de LO CATALANISTA á la memoria del malaguanyat escriptor, que tant hem d'anyorar.

(Q. E. P. D.)

Hem rebut lo 2.^{on} quadern de la notabilíssima obra *EL CÓDIGO CIVIL ESPAÑOL Y EL DERECHO CIVIL DE CATALUÑA: Notas para el estudio comparativo de ambos sistemas de Derecho*, original del ilustrat juriconsult de Mataró, don Frederich Puig Samper y Maynar. Agraphim l'atenció.

Lo diumenge passat al vespre tinguerem ocasió de assistir en lo poble de Pallejá á una vetllada literaria, organizada ab motiu de la Festa Mayor per la Societat *La Llum*. En dita vetllada s'usá com á llenguatje oficial lo catalá, inspirantse además en los ideals catalanistas quasi tots los que en ella hi prengueren part. Y res te aixó de particular per ser la Societat *La Llum* complertament catalana, per sos individuos, per sos Reglaments, y fins per los anuncis, lemas é inscripcions que en son local te escampadas.

Ho fem constar ab goig.

Acaba de publicarse mes enllá del Pirineu una traducció francesa del magnífich poema de mossen Jascinto Verdager *CANIGÓ*, deguda al literat Mr. Tolrá de Bardas.

¿Y en castellá, quina obra catalana's traduheix?

Ha sigut nomenat Director del Institut Provincial de Barcelona lo distingit Catedràtic de Mecànica, don Alexandre Novellas y Vidal, pare de nostre estimat amic y colorador, don Jaume Novellas de Molins.

Ho celebrém.

Pera obrirse lo próxim día de Sant Jaume, está preparantse á Mataró una notable Exposició Arqueològica que tindrà lloch en lo Col·legi dels PP. Escolapis.

Com es de pensar, aquesta utilíssima idea ha sigut iniciada per la *Associació Artística-Arqueològica* d'aquella ciutat, baix la direcció dels entusiastes escriptors catalanistas, don Terenci Thós y Codina, don Joseph M.ª Pellicer y Pagés y don Joseph Puig y Cadafalch.

La Comissió de festetjos pera la próxima Festa Major te ja acordat definitivament lo Programa de las festas que se celebrarán en aquesta ciutat los días 1, 2, 3 y 4 del próxim Agost, quals cartells en gran tamany veurán la llum pública un dels días de la próxima setmana, essent molt digne d'elogi y d'aplauso l'acort pres, per unanimitat, de que siga son redactat en nostra llengua catalana, puig ja que 's tracta de una festa de casa just es que no se la disfresi ab llengua forastera, la qual sols contribuïria á ferli perdre lo seu caràcter típic. Aixís ho deu haver comprés la celosa Comissió, á la que felicitem coralment desde las columnas de nostre humil setmanari fent vots pera que en l'avenir tinga dignes imitadors tant patriòtica conducta.

La vetllada literari-musical que celebrará lo *Centre Catalá* d'aquesta ciutat en un dels días de la próxima Festa Major, tindrà lloch en lo magnífich Saló de Sessions de nostre Municipi, lo qual l'ha cedit galantment pera dit acte.

Ho celebrém y felicitem á nostra corporació Municipal per l'amor que demostra tenir á las cosas de la terra.

Ab tota pompa y solemnitat se celebrará aquest any ab motiu de la Festa Major, la professó com era costum antiguament en aquesta ciutat.

● Lo Pendó principal está confiat al molt ilustre Sr. Jutje de 1.ª Instancia don Emili J. Perez y Martín.

Donadas las moltras simpatías que s'ha guanyat á Sabadell tant digníssima primera autoritat, no duptém que será, com pocas vegadas, concoreguda.

Lo Govern de la República francesa ha concedit una encomienda de la Llegió de Honor al senyor don Evaristo Arnús, en recompensa del valió apoyo que aquest senyor presta á las Escuelas gratuïtas francesas.

De *La Renaixensa*:

Lo intitulat *espectacle nacional*, produí en la novellada que tingué lloch en nostra plassa diumenge passat, altra terrible desgracia. Un jove del públich fou agafat per lo darrer novillo, 'l qual, á pesar d'anar embolat, li produí tals contusions que morí l'infelis avans d'arribar, los que 'l conduhian, á la enfermeria. Devém afegir que la mateixa

bestia saltá la barrera y maltractá tamb' á altres dos individuos que atrapá dintre 'l corredor.

No hi ha dubte: ab la importació de nostre *espectacle* á Fransa, hi guanyará aquell país un bon gèrmen de cultura y civilisació.

Mes toros y mes escándols.

Vegis lo següent telégrama:

"PARIS, 15, la 1'25 tarde.—En la plassa de toros de Orán se produhí ahir espantós esvalot; lo públich demanava que 's matessin los toros tirant fustas y altres objectes.

Se creu que 'l govern dictará una mida de rigor contra las corridas de toros.—"

Aixís fora de desitjar en be de la civilisació francesa, que está apunt de desapareixer.

Gracias á sos governants qu' han sigut capassos de imitar als nostres justament en tolerar la mes bárbara de las costums de la *hidulga tierra castellana*.

Ja que parlém de toros, vejín com se 'ns tracta, mercés als caps-vuyts de Madrit que han conseguit sa importació á Fransa.

Y ho copiém sense traduhirho porque no perdi res del original:

"Un periódico, el *Eco* de París, ha publicado el día 8 del corriente un artículo en el que con motivo de las corridas de toros se ataca no solamente una nación sino una raza entera, la raza española, peninsular y americana: He aquí los epítetos con que se la insulta.

Feroz, salvaje, perezosa, rebelde al progreso, pendeñciera, dada al robo y COBARDE."

Es lo que 's pot agrahir á la rassa torera *espanyola*:

Sort que aquesta rassa no resa pera res ab la catalana.

L' Ajuntament de Barcelona ha rebut un ofici del de Granada donantli las gracias per son concurs á las festas de la coronació de Zorrilla.

Es lo menos que 's pot donar al alcalde que més que tal sembla *paseante en corte*.

La comissió permanent en Madrit del Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro, entregá 'l dia 11 del corrent al senyor president del Consell de ministres, la exposició reproduhida de la que temps enrera li dirigí, suscrita per 22.000 agricultors, fixant ara la corporació, d' un modo mes concret que no pot donar lloch á dubte, las peticions que aquella entranya pera aminorar los mals que la agricultura sofreix á causa de la crísis porque está passant.

Deu vullguí que no 'n faigi 'l Govern tan poch cas com de la primera exposició esmentada.

Qu' á jutjar per lo carinyo que 'ns tenen no 's pot esperar altra cosa.

Havém rebut del Ajuntament de Valencia uns elegants programas litografiats, anunciant las firas y festas que tindrán lloch en aquella capital desde 'l dia 20 fins al 31 del corrent mes.

Entre altrás, lo mencionat programa anuncia las següents:

Gran cabalcada del Progrés; festa nocturna de las Flors; distribució de premis als autors llorejats en los Jochs Florals, de "Lo Rat-Penat"; Concurs musical de bandas militars, civils y orfeons; Certámen de tiro; Carreras de velocípedos; fochs artificials; elevació de globos, festa de la Caritat; inauguració del arch de la Diputació; corridas de toros; vetilla-

das, balls y concerts nocturns en la Alameda; funcions de teatro, y firas d' objectes y de bestiar.

Ab l' esperó de tan nutrit programa y ab la rebaixa de preus establerta pera tals dias en los ferro-carrils, es casi segur que la hermosa ciutat del Turia se veurá plena enguany de forasters.

Se troba en Barcelona, hostatjantse en la fonda de Falcó, l' il·lustrat juriconsult de Zaragoza y campió del regionalisme en Aragó don Marian Ripollés.

Li enviém la mes coral benvinguda.

Ha entregat son esperit á Deu don Joan Fábregas y Peix, avi matern de nostre estimat amic lo president del "Centre escolar catalanista" don Joan Gubern.

Era 'l difunt persona de regonegut valer y d' amabilíssim tracte, condicions ab las que s' havia guanyat fondas simpatías.

Acompanyém en son sentiment á nostre bon amic y sa apreciable familia.

Ha passat á millor vida donya Isabel de Cerveró de Chopitea, mare del redactor de *La Vanguardia* don Joan Puiggari.

Sentim la irreparable desgracia que ha sofert nostre company en la premsa per la qual li doném nostre mes sincer pesam.

CORRESPONDENCIA

Sr. Director de LO CATALANISTA.

Sabadell 20 Juliol 189.

Apreciable Director: prego á V. se serveixca donar cabuda en las planas del il·lustrat Setmanari que tan dignament dirigeix, l'adjunt escrit per lo que li anticipa las mes expresivas gracias son afm. S. S.

Joseph Figueras.

Lluny de ma patria vareix trobar amichs y paysans que 's distingiren per la amabilitat ab que 'm tractaren.

En Covilhá, ciutat la mes activa y laboriosa de Portugal trobí una digna representació de nostra tan volguda Catalunya que 'm reberen y tractaren verament com á un germá.

Ab ells vaig tindre conversacions y agradables tertulias que 'm feren olvidar que 'm trobaba lluny de ma patria; tots me demostraren los grats recorts que guardan de Catalunya y 'ls vers desitjos de poguer donar hostatje en sas casas á sos germans del altre extrem de la península sempre que van á visitar aquella regió, que un jorn formá part de la nacionalitat de Espanya, y es avuy la mes industrial de la nació vehina.

Son verdaderament, en Portugal, molt ben tractats nostres compatricis puig que los portuguesos se distingeixen per lo amables y atents.

Los catalans de Covilhá me feren un encàrrech que 'm veig en la impossibilitat de cumplir, tal es lo que salari en son nom á tots los parents, amichs y coneguts, tant de Sabadell com de la vehina Tarrasa, lo que 'm complasch en fer desde las columnas d' aquest periódich valentme de la amistat que 'm lliga ab son digne Director y pera major claretat suscrich los noms dels que me feren tan agradable encàrrech.

Bonaventura Doria.—Jaume Arderius.—Pere Palet.—Mateu Romeu.—Benet Armengol.—Joan Figueras.—Joan Ambrós.—Manel Joanico.—Joaquim Ferrandiz.—Ramon Llenas.—Miquel Farrés.—Antoni Bracons y Jaume Serra.